

Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa

ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa kärkihanke

Liisa Niiranen

Muutosagentti Lappi

Kuntien perusturvajohtajat ja

vanhustyön johtajat

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISEN PERUSTEET

Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja kaikenikäisten omaishoitoa kärkihankkeessa on valmisteltu vuoden 2017 aikana yhtenäisiä maakunnallisia omaishoidon tuen myöntämisen perusteita. Valmisteluun on osallistunut edustajat lähes kaikista Lapin kunnista. Myöntämisperusteet käsiteltiin sote-uudistuksen esivalmistelun poliittisessa ohjausryhmässä kesäkuussa 2017 ja poliittinen ohjausryhmä suositteli, että ne otettaisiin kunnissa käyttöön jo ennen sote-uudistusta eli v. 2020. Myöntämisperusteita on vielä viimeistelty syksyn 2017 aikana.

Sotkanetin tilastojen mukaan Lapissa omaishoidon tuen piirissä oli v. 2016 2212 hoidettavaa. Heistä 1594 (72%) oli yli 65 vuotiaita ja 244 alle 18 vuotiaita. Keväällä kunnille tekemäni kyselyn perusteella pääasiallinen hoidon tarpeen syy oli muistisairaus (34,4%) ja seuraavaksi suurin syy fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen (28,1%). Omaishoidon tuen hoitopalkkioihin käytettiin v. 2016 koko maakunnassa 8,8 miljoonaa euroa.

Valtakunnallinen suositus omaishoidon tuen peittävydestä on 5-6% 75 vuotta täyttäneistä. Lapissa omaishoidon tuen peittävyys v. 2016 oli keskimäärin 6,6 %. Kuntien välillä on kuitenkin suuret erot ja peittävyys vaihteli välillä 4,1%-15,1%. Lapin valmistelussa tavoitteeksi on asetettu 6-8% ja myöntämisperusteet on valmisteltu tämän tavoitteen mukaisesti.

Omaishoidon palkkioihin esitetään myöntämisperusteissa kolme varsinaista maksuluokkaa ja erityismaksuluokka. Lisäksi esitetään käyttöön otettavaksi ns. tukiluokka, jonka suuruus on 50% alimmasta maksuluokasta. Tukiluokka on tarkoitettu ensisijaisesti sivukylillä tai kaukana palveluista asuvien hoidon

korvaukseksi silloin kuin annettava apu korvaa kunnan järjestämän palvelun. Omaishoidon tuki voidaan myös alentaa mikäli hoidon tukena on runsaasti muita palveluja.

Uusien yhtenäisten omaishoidon tuen myöntämisen perusteiden käyttöönotto merkitsee joissakin kunnissa kriteereiden tiukentumista ja joissakin kunnissa väljentymistä ja myös palkkiosummien muuttumista. Eduskunnan oikeusasiamiehen kannanoton mukaisesti kunta ei voi yksipuolisesti muuttaa omaishoitosopimuksen ehtoja. Kunta ei voi myöskään yksipuolisesti poiketa hoidettavalle tehdystä päätöksestä. Voimassa olevien sopimusten muuttamisesta tulee ensisijaisesti neuvotella omaishoitajan kanssa. Mikäli muutetuista sopimusehdoista ei päästä yksimielisyyteen, kunnan on irtisanottava sopimus uuden sopimuksen laatimista varten noudattaen omaishoitajain mukaisia irtisanomisaikoja.

Omaishoitajien valmennukset tulevat kuntien tehtäviksi v. 2018 alusta. Omaishoitoyhdistykset ovat huolehtineet tähän asti valmennusten järjestämisestä. Valmennukset voidaan kuitenkin edelleen järjestää yhteistyössä omaishoitoyhdistysten kanssa, kunhan kunnan rooli on näkyvä. Helmikuussa 2018 järjestetään Levillä valmentaja-koulutus, johon muutamasta Lapin kunnasta ollaan osallistumassa. Ja esim. Inarissa ja Sodankylässä on jo koulutettuja valmentajia.

Työskentely omaishoidon tuen käytäntöjen yhtenäistämiseksi jatkuu ja jatkossa paneudutaan erityisesti omaishoitoa ja –hoitajaa tukevien palveluiden yhtenäistämiseen ja monipuolistamiseen. Liitän tähän viestiin keväällä tekemästäni kyselystä kunnista ja tapaamiltani omaishoitajilta esille tulleet kehittämistarpeet.

Päätös omaishoidon tuen myöntämisen perusteista tehdään jokaisessa kunnassa erikseen. Valmistelijana toivon, että mahdollisimman moni kunta ottaisi ne käyttöön, jotta saataisiin kokemuksia perusteiden toimivuudesta ja myös kustannusvaikutuksista.

Keminmaa 22.11.2017

Liisa Niiranen

Muutosagentti I&O Kärkihanke

